

Molenmensen: Piet Groot

Hij doet zijn naam eer aan, molenaar Piet Groot is wel een kop groter dan ik, meer dan 1.90 m.

Als ik aan de rand van Winsum het bedrijventerrein gevonden heb waar zich zijn werkplaats bevindt, zie ik er een auto geparkeerd staan. Verder is er niemand te bekennen. In de werkruimte ook niemand. Ik loop om het gebouwtje heen, klop op het raam van een werkkamer met een Lodewijk de XIV bankstel in hoogrode velours en een bureau met een computer erop. Witte kasten met boekwerken staan tegen de wand, salontafeltje in het midden. Ik hoor gestommel. Dan zie ik een markante man de werkkamer binnenkomen. Hij draagt een spijkerbroek, overhemd met streepjes waarover een rode trui. Zijn haar is grijs en hij draagt een bril waardoor hij mij vriendelijk aankijkt. "Welkom... koffie?" Ik hang mijn jas aan het stuur van de hometrainer in de hoek en kijk wat rond in de kamer. Duidelijk het domein van een molenaar; aan de wand hangen lijsten met foto's en prenten van allerlei molens. In een andere hoek staat een grappig klein speelgoedmolentje. "Het is eigenlijk begonnen met dat molentje," vertelt Piet, "die heeft mijn grootvader al voor mij gemaakt voordat ik geboren werd, uit hout van zijn eigen molen." Hij laat mij zien hoe het werkt, windt het touwtje rond het asje op en trekt er vervolgens aan. De wieken gaan draaien. Leuk. "Altijd heel zuinig op geweest," zegt hij. Ik maak er een foto van. Zo raken we aan de praat over hoe *de molen* een rol is gaan spelen in het leven van Piet Groot.

"Daar!"

Dat is geen toeval geweest. Van jongs af aan ziet de kleine Piet molens. Hoewel geboren in de Wieringermeer (1948) verhuist hij al na een half jaar naar de Zaanstreek. Daar komen zijn grootvader en overgroot-

vaders van moeders kant vandaan, de kant van de familie Buijs. Zij waren er alle drie molenaar. In de jaren twintig koopt zijn grootvader in Westfriesland zelf een korenmolen. Voor Piet zijn molens er vanaf zijn vroegste herinneringen altijd geweest. Overal in de Zaanstreek staan ze daar, van de echt grote molens tot aan de tuinmolentjes bij de huizen waar hij als kind speelt. "*Daar!*" met dat woordje bedoelt de 2-jarige Pietje '*molen*'. De molen vormt zelfs de begrenzing van zijn speelruimte. "Niet verder dan '*De Koperslager*' hoor", zegt zijn moeder, dat betekent Wormerveer niet uit. Op zijn 3e verjaardag krijgt hij een 2e speelgoedmolentje van opa (staat nog op zolder).

Molencultuur

Met plezier vertelt Piet mij over de molencultuur in de Zaanstreek. Hij groeit er op in de van oorsprong doopsgezinde omgeving daar. Die stoelt op eigen verantwoording en gelijkheid van de mens en is sociaal ingesteld. De eigen verantwoordelijkheid komt tot uiting in de manier waarop in de industriemolens werd gewerkt. De eigenaar zorgde voor de handel, het personeel kon er zelfstandig opereren, maar werkte bij voldoende wind vaak in twee ploegen het klokje rond. Overgrootvader Buijs die daar 50 jaar molenaar was, *blokmaalter* op een oliemolen, zeg maar *bedrijfsleider*, genoot in zijn beroepsuitoefening in de Zaanstreek van de grote vrijheid die hij kreeg. Dat was in andere streken van ons land, ook in Groningen, toen wel anders.

Verder ging men heel pragmatisch met molens om. Kon het financieel niet uit dan was het einde verhaal, vaak ook einde molen. Veel molens veranderde men in fabrieken, het gesloopte bovenachtkant werd vaak ergens anders weer opgebouwd.

"O, ik vergeet de koffie bijna." Hij zet twee stenen bekers op tafel vol sterke koffie. Er staat met rode letters OET GRUNN op. Koekjes erbij.

De opgroeiende Piet is nieuwsgierig, wil veel over molens te weten komen. Bij opa, waar hij gedeeltelijk opgroeit, kan hij zijn hart ophalen. Opa vertelt honderduit verhalen over alle molens, van eind 19e eeuw, die hij kent. Die is ook, hoewel gepensioneerd, abonnee van het vakblad 'De Molenaar' en bewaart krantenknipsels over molens. In de Zaanse Schans hangt nog een panoramaschildering waarop opa, op één na, alle molens foutloos bij naam weet te benoemen, herinnert Piet zich. Die ene was in de 18e eeuw al verdwenen.

Vrijwillig molenaar

Achttn geworden sluit Piet zich aan bij de vrijwillige maalploeg op 'Het Pink'. Hij rijdt er heen op zijn brommer, een Sparta. "Je kon daar met molens leren omgaan. Diploma's had je toen nog niet." Het vak leert hij pas goed van molenaar Arie Berkhout in Oudorp waar hij meehelpt op de korenmolentje "t Rode Hert". "Arie wist meer van malen af dan ik nu," zegt Piet Groot bescheiden.

In 1972 richt een groepje gelijgezinden, waaronder Pieter, het 'Gilde van Vrijwillige Molenaars' op. Ze zoeken een manier om een molenaarsopleiding te starten en aan te geven dat iemand in staat is om goed

met een molen om te gaan. Ze stellen een examencommissie in, bestaande uit mensen die veel met molens bezig zijn. Nu kunnen er diploma's worden behaald.

Werk en hobby

Op de MTS opgeleid tot elektrotechnicus specialiseert hij zich verder in distributie en opwekking van elektriciteit. Hij loopt drie stages: bij Elektriciteitsbedrijf PEN, bij een aggregatenfabriek en in Petten bij de RCN (Reactorcentrum Nederland). Hij woont inmiddels in Groet (NH). Zijn eerste baan is bij een technisch adviesbureau. Vanaf 1972 werkt hij vervolgens bij verschillende elektriciteitsbedrijven. Bij de TEM op Texel, later overgenomen door de PEN, daarna in Groningen bij het GEB (zijn echtgenote Mia komt uit Groningen), en uiteindelijk bij Essent. Ze gaan in Winsum wonen.

Piet Groot kan met veel dingen tegelijk bezig zijn, daarbij hoort ook zijn molenhobby, maar zijn vrouw en hun beide kinderen staan voor hem op de eerste plaats. De hobby is bijzaak, er mag gedrevenheid in het spel zijn, maar die staat wel naast alle dagelijkse bezigheden. Hij ziet de molen als een prachtig stukje oude techniek en als krachtbron, energieopwekker. In 1897 is er bijvoorbeeld in Denemarken al een achtkant gebouwd die elektriciteit opwekte; hij toont mij een foto van die molen aan de wand. In Schoorl probeert hij als 16 jarige de korenmolentje 'Kijkduin' op te knappen, waar de laatste molenaar in 1945 de molen met een openliggende steen had achtergelaten. Zo'n vijf kilometer van Groet maalt hij later een watermolentje. Het gaat hem erom dat de molens blijven draaien en in goede staat gehouden worden. Voorkeur voor een bepaald type molen heeft hij niet. Wel gaat zijn voorliefde uit naar kleine molens, omdat deze kleine molens (beneden de 8 meter vlucht) altijd over het hoofd gezien zijn en daardoor bijna allemaal in rap tempo zijn verdwenen.

Zaagmolentje 'De David'

Op dit moment is hij bezig met het redden van een zaagmolentje. Dat staat bij hem in de werkplaats. We gaan er naar kijken. Daar staat het achtkant van een molentje met een vlucht van 4½ meter. Het is geen modelmolen legt hij uit. Het is hoogstwaarschijnlijk gebouwd voor een belangrijk doel: namelijk *het testen van het zelfzwichingsysteem*. In de 18e eeuw in Duitsland ingevoerd, twijfelde men hier aan dit systeem. Het is de Groninger molenmaker Christiaan Bremer (1853-1929) uit Middelstum die zich sterk maakt voor de invoering van dit voor Nederland zo belangrijke wieksysteem. In Thesinge bouwt Chr. Bremer samen met molenmaker Klaas Kremer uit dat dorp in 1890 molentje 'De David'. Precies als een grote

molen gebouwd - hij moet immers dezelfde natuurkrachten kunnen weerstaan - voorzien ze hem van zelfzwichting.

Het nieuwe systeem werkt uitstekend. Al in 1891 voorziet Chr. Bremer een nieuwgebouwde molen 'De Eva' te Usquert als eerste grote molen in Nederland van het zelfzwichtingsysteem. Het molentje in Thesinge plaatsen ze in 1893 op een ondervierkant met daarin een lintzaag en een slijpsteen. In 1934 redt Thomas Bremer (1886-1961), zoon van Christiaan Bremer, het van de ondergang. Hij slaat het achtkant en de kap op. Er zijn dan al niet veel van dit soort molentjes, die in Nederland veel werden gebruikt, meer over. De meeste in verval geraakte exemplaren verdwenen in de kachel. Of men gebruikte het hout als timmerhout. De opgeknapte David staat rond 1985 enige tijd in Leens bij het agrarisch museum, maar waait in 1986 omver. Sindsdien staat wat ervan over is in Winsum bij Piet Groot, nu de eigenaar, in de opslagruimte.

Uniek

"Het is dus cultuurhistorisch gezien een uniek molentje", vertelt Piet, en hij doet er veel moeite voor hem voor het nageslacht te behouden. Sinds vorig jaar is hij bezig met zijn plan om 'De David' in Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum geplaatst te krijgen. Het museum ziet dat als een welkome aanvulling en er is al een plek voor gereserveerd. Het is de bedoeling hem te restaureren, compleet met zelfzwichting, een ondervierkant en voorzien van een 19e eeuwse lintzaag en slijpsteen om hem permanent in dit museum aan het publiek te tonen.

Het plan is onder andere aangemeld voor de jaarlijkse publieksprijs van de Vereniging De Hollandsche Molen, de BankGiroLoterij Molenprijs, voor de Molenprijs 2011. De uitslag was bij het ter perse gaan van dit blad nog niet bekend.

Wat ziet hij op dit moment verder als belangrijk in de molenwereld? Streekeigenschappen en -gebruiken rond de molens zuiver behouden is geboden, het mag niet ontaarden in te veel eenheidsworst, of zaken die eigenlijk niet bij molens horen. Als voorbeeld noemt hij de pinkstertooi in Groningen, die stoelt op de Zaanse luilaktooi. Gebruiken moet je niet zomaar overnemen uit andere streken. Houd het zo origineel mogelijk. De laatste 30 jaar gaan hem wegens een chronische long- en spierziekte fysiek minder goed af. Wel is hij nog 15 jaar vrijwillig molenaar geweest dichtbij huis, op koren- en pelmolen 'De Ster' (1851) in Winsum. Tijdens de Nationale Molendag en het Groninger molenweekend in 2011 heeft hij met 'De David' meegedaan. Die kon men bezichtigen op het Aanleg in Winsum. En natuurlijk blijft hij voorlopig actief bezig met het project tot behoud van zijn 'David'.

